Dejan Aleksić

HIGROM I VEČNA SLAVA ASIRSKOG CARSTVA

Za sebe kaže da je lenj čovek. Teško pristaje na poslove koji bi ga otrgli iz umirujućeg zagrljaja dosade. Sva sreća što je u njegovom životu nema previše, pa se makar toga radi upire i biva vredan kako bi sebi obezbedio užitak u lenjosti. Ima porodicu, lepu ženu i decu za koju svi kažu da su zlatna. Ljudi vole opšta mesta, drže se za njih u govoru i upravljanju životom, poput lađara koji ne gubi svetionik iz vida. Pre dve-tri večeri bezuspešno je pokušavao da dovrši čitanje priče o dva svetioničara koji u olujnoj noći traže način da se zabave. Zašto bezuspešno? U sobi je bilo muva. Jedna se uporno vrzmala oko njegovog lica i vitlanje knjigom nije pomoglo. Učinak je bio jednak i kad se latio novina, računajući da će s većom površinom zamaha biti efikasniji. Novine. Ko ih još kupuje u doba interneta i elektronskih portala? Objašnjavao je to sebi fenomenom navike. Više je to, zapravo, bila pomisao, bez povoda da preraste u objašnjenje. Navike nalikuju sili gravitacije, drže nas čvrsto vezane za osećanje reda i spokoja. Zamahnuo je još jednom, s nešto više žara, ali muva se već bila skrasila na ramu slike iznad kreveta. Možda je do brzine refleksa? S godinama, ona opada i čovek neumitno postaje fizički inertan. Naročito čovek nalik njemu, spreman da gotove istine prihvata sa životinjskom poniznošću. Odustao je od čitanja i položio knjigu na noćni stočić. Njegova žena ionako smatra da on nije čovek knjige i ubraja ga u red sumnjičavaca prema koristima koje dolaze od literature. Nije to bilo pakosno isticanje uverenja da jedan menadžer prodaje u supermarketu nema šta da traži od književnosti, već pre izraz loše volje koja traži metu. A on je obično bio najbliži. Ruku na srce, ona tako nastupa samo u dane svoje duševne hladnoće, što povremeno dospeva niotkuda i ledenim dahom nasrće na njenu inače toplu narav. Oči kao da malo zgasnu u pogledu okrenutom ka predelima unutrašnjih magli, čula otupljuju, čelo se mrači. Čak i glas poprimi drugačiju boju, zagrebe grlo u promuklosti koja njene škrte rečenice nazupči prekorom. Videvši to izmenjeno stanje, on se tada jednostavno povlači u sitno svakodnevno koještarenje, izmišlja neku obavezu ili posao, svakako povod za beg.

Te kasne večeri je izašao u besciljnu šetnju. Tako mu se barem činilo dok je zapažao zatvorene radnje u svojoj ulici, redom osvetljene iznutra, kao da bi izostanak svetla, makar i tako diskretnog, prizvao rđavu poslovnu sreću. Frizerski salon, apoteka, mali servis za mobilne telefone, pekara, butik... Iza svakog izloga se moglo nazreti ponešto od unutrašnjeg rasporeda, ali ne i izvor svetlosti koja stvari čini vidljivim. Negde bi to bila fina difuzna svetlina iza zidnih panela, u drugom slučaju tanušni rasvetni snopovi upereni odnekud s plafonske konstrukcije kroz senke inventara i robe, a ponegde je ostajala uključena lampa, skrivena iza kakvog komada nameštaja, pa bi se čitav okolni predmetni svet pretvarao u zastor. Čak ni iza izloga mesare nije bio potpun mrak. U zadnjem delu radnje bila su ostavljena odškrinuta vrata. Iz te prostorije dopiralo je sasvim dovoljno svetlosti da se jasno razaznaju uredno poslagani noževi i gumirane kecelje ovešane

spram butova i rebara na kukama. Uprkos vanjskoj sparini, on gotovo zadrhta od jeze pred ovim prizorom. Hladne površi sečiva i sprave za mlevenje odagnaše mu pogled. Nije sasvim siguran da bi s lakoćom prešao na vegetarijansku ishranu, ali na svaki susret sa slikom sirovog mesa iznova je pokretao takva razmatranja.

Niz ulicu je protrčao pas i klisnuo iza sledećeg ugla. Visoko podignut rep, znao je to, ukazuje na usmerenje ka nečem konkretnom. Možda upravo stoga njegova besciljna šetnja dobi iznenadan obrt. Sa stanovišta animalne svesti, ako se njeno postojanje uopšte može prihvatiti, zbilju čine uglavnom konkretni motivi. Nikada nije posmatrao životinju kao prost automat osetljiv na spoljne nadražaje. Skrenuvši kod prodavnice zdrave hrane (ah, takođe suptilno osvetljene iza rafova s tinkturama i kolekcijom čajeva), shvati da je pas već negde zamakao. Tragati za ofucanim uličnim psom – najradije bi se sebi nasmejao, ali umesto toga zastaje, osvrće se iznova oko sebe, kao da je izgubio saputnika u nevidljivom metežu.

Betonsko proširenje nadomak prolaza što vodi ka parkingu iza zgrade izgleda mu veće nego inače. Preko dana ovde izraste koloritan svet sitne trgovine, od prodavaca drangulija i bižuterije, do starica s buketima sezonskog cveća u plastičnim kofama. Lako se zadesi da uz kutije s vinil-pločama neka prostodušna žena na improvizovanu tezgicu iskači primerke hekleraja ili sličan ručni rad. Ukratko: buvljak u malom. Neretko bi zalazio u to aljkavo trgovačko leglo, ne zbog kupovine koliko zarad samog prizora male zajednice, sposobne da se ukaže na nekoliko sati, unese živost u čitav kraj, a potom isto tako naprasno iščezne. I svaki put se pitao kako je moguće da neko na nevelikoj površini spoji pozamanteriju, alat i riblje konzerve. Niz svakovrsnih prodajnih postavki obično se završavao skromnim štandom bukiniste, povučenog iz središta zbivanja, taman kako sleduje i knjigama naspram sitneži za praktičnu upotrebu. Kod njega bi se nakratko zadržao, donekle zainteresovan, klizeći pogledom preko polovnih izdanja, grafika, izbledelih stripova i razglednica. Knjižar nije bio nametljiv. Puštao je mušterije da na miru bistre i listaju. Tek na određeno pitanje prišao bi provlačeći se između kamare starinskih kofera i tricikla s nakalemljenom korpom za prevoz. Jednom je s njim zapodenuo priču o mogućnostima onlajn prodaje, ali čovek je rekao da više voli neposredan kontakt s kupcima.

Sada mu sva ta praznina izazva čudan nemir, kao da se pred očima povukla istrošena snaga života. Zamišljajući šta je ovde bilo malo pre sumraka, vidi žurbu i osipanje, ljude u odlasku, pogurene pod teretom robe, kao pred seobu. Obišao je oko reda kontejnera, ali od psa ni traga. Ako je kroz prolaz šmugnuo u mračno unutrašnje dvorište, tek tamo ga neće pronaći. Još nekoliko časaka se vrteo kao izgubljen. Onda ugleda knjigu velikog formata, prislonjenu uz suterenski prozor, i priđe da je osmotri izbliza. Prodavac je, po svoj prilici, bio rasejan pri današnjem pakovanju. Ili baš suprotno: posvećeni detaljima, krupnije stvari lakše previdimo. Svejedno, ovo mu je zasigurno promaklo dok se odvozio tegleći na onoj skalameriji svoj knjiški tovar. Tvrdo koričena knjiga imala je ilustrovan zaštitni omot – isečak bareljefa na terakoti prikazivao je konjanika s napetim lukom. Na tren mu se učini da čuje tihi pseći cvilež iza ugla zgrade, ali pažnja je već promenila izbor. Dvoumio se šta da učini. Poneti knjigu bilo je jednako pogrešno kao i ostaviti je. Uzgred pomisli na psa i ono što psi rade obeležavajući nove objekte unutar svoje

teritorije. Niz ulicu se prosuše smeh i žagorenje grupice momaka spremnih za izlazak. Prošli su pored njega ne uputivši mu ni pogled. Potom je, iz suprotnog smera, naišao zagrljen par. Uspeo je da uhvati dve-tri kratke rečenice koje su razmenili šapatom. Iako nikom nije skretao pažnju, na svaku pojavu prolaznika vadio bi telefon i naizgled nešto proveravao želeći da pred tuđim očima opravda predugo zadržavanje u mestu. Najzad je prelomio: poneće je. To je manje pogrešna odluka. Sutra će je svakako vratiti prodavcu, možda uz neku duhovitu opasku o nepažnji.

Na ulasku u stan, najpre je oslušnuo gde su žena i deca. Glasovi su dopirali iz trpezarije – počeli su večeru bez njega. Pritiskajući pozamašnu knjigu na prsa, u tri koraka je prešao hodnik i zalupio vrata svog radnog sobička. Hrpa novina ispod stola učini mu se kao dobro mesto da je odloži. Osećao se poput krijumčara. Pre no što će je ćušnuti pod stare listine, prešao je dlanom preko omota i naglas pročitao naslov: *The Might That Was Assyria*.

* * *

Za sebe kaže da je plašljiv čovek. Ističe to bez imalo nelagode. Nije, recimo, bio od onih vozača koji pretiču, osim u krajnjoj nuždi; rado je pratio tekstove o zdravoj ishrani i obavljao godišnje lekarske preglede; takođe, klonio se televizije i rđavih vesti i uvek je bio taj koji pre gašenja svetla proverava da li su vrata zaključana. Reklo bi se da je u navedenim slučajevima reč o obazrivosti, ne o strahu. On, međutim, voli da stvari naziva pravim imenom. A ako išta može da ga pokrene iz lenjosti to je – strah. Stoga ovo osećanje doživljava kao saveznika. Pravo govoreći, taj saveznik je povremeno postajao tiranin i preuzimao vlast nad njegovom trezvenošću. Naročito kad razum pretera s izvođenjem zaključaka. Onda ga strah goni na poduhvate, obično pogrešne. Nešto ga, na primer, probode među rebrima, i on čitave sate provede istražujući na internetu moguće uzroke. Po pravilu, pronađe najstrašniji scenario. Prošle godine je sebe dvaput prežalio i dvaput se rodio posle specijalističkih ekspertiza, koje su potvrdile da je potpuno zdrav. Posle takvih epizoda ulazio je u periode napadno vedrog raspoloženja. Nalaze je kačio na plutanu tablu iznad radnog stola, tamo gde pribada cedulje s nacrtima i nizom planova od kojih obično ne bude ništa. Vertikalni vrt začinskog bilja na balkonu. Pričao je tri godine o projektu za čiju realizaciju nije bilo potrebno više od desetak letvica i nekoliko saksija. Naposletku se čitava stvar svela na kržljav busen žalfije, proređene rozete rukole i radiča i dva-tri sasušena stručka bosiljka – što je pravdao posnom zemljom i lošim kvalitetom česmovače.

Čvorić na levoj nadlanici kao da je nikao preko noći. Napipao ga je perući ruke. Svaki pokušaj da u prisećanjima na jučerašnji dan pronađe potencijalni uzrok propadao je i to mu oduze osećaj mira. Isprva je izraslinu doticao blago i oprezno, kao da ispituje karakter neželjenog gosta. Bila je to kvržica nikla među tetivama šake, ne previše tvrda, mali potkožni uljez koji bolom ne odgovara ni na odlučniji dodir. Stresao se zaustavljenog daha. Pomisao na neprijatnu novost nije mu dala spokoja čitavog prepodneva. Ne odolevši pritisku, seo je za tastaturu osećajući ubrzane damare i navalu kortizola, spreman za novi anksiozni udar. Žena i deca bili su već zaseli oko stola, ručak je bio posta-

vljen, ali on se oglušio na pozive. U ovakvim stanjima sasvim je gubio apetit. Uostalom, kome je do jela kad smrt kuca na vrata?

Na posao je krenuo praznog stomaka. Tek što je prošlo podne, on oseti nezadrživ nagon da izađe na ulicu, znatno ranije nego što inače čini u dane kad ima ovakav radni raspored. Zadenuta u ranac, između laptopa i dva u foliju umotana sendviča, knjiga mu se učini još većom, bezmalo nezgrapnom. Pošto bukinistu nije zatekao na uobičajenom mestu, pomisao na to da će je tegliti do posla i natrag snevolji ga preko svake mere. Već je osećao kako mu knjiga pritiska pleća i raste, dobija na masivnosti, raspinje utrobu ranca. Ima li uopšte kraja tom bujanju? Uskoro će posrnuti pod nepodnošljivom težinom. Gotovo da vidi sebe kako, naočigled prolaznika, pokušava da se izmigolji teretom prikovan za tlo. Onda je zalajao pas. *Onaj* pas. Prepoznao ga je. Suknuvši kraj police s talismanima i mesinganim figuricama Bude, pas se ustremi na njega i zaklapta čeljustima oko nogu. Uzalud je pokušavao da ga odagna. Iz gužve odjeknu starački smeh. Pometnju iznenada prekinu oštra psovka jednog od trgovaca i šut u nadraženo pseće telo, koje se izvi i ustuknu. Cvilež je bio nesnosan. S obližnje tezge prosu se obezvređeno ordenje.

Produžio je ka tramvajskoj stanici. U hodu ponovo opipa kvržicu na šaci. Tako je i pomislio: kvržica. Bezazlenija reč u odnosu na izraslinu. Izraslina podseća na granicu iza koje ljudsko menja svoju prirodu. Uostalom, bilo je već dovoljno što mu ta knjižurina raste na leđima. Valjda će ovako grbav uspeti da se dovuče do posla. Mogao je da uzme slobodan dan, ali bi mu celodnevni boravak u stanu bez sumnje pogoršao jad. Osim što ga je čupao iz lenjosti, strah mu je vraćao želju da se baci u kovitlac ljudskih odnosa. Doduše, u tom povratku bilo je više nužde nego dragovoljnosti – među ljudima bi svaka zebnja gubila onu svoju podlu jasnoću. Čak nije morao ni da razgovara s njima. Bilo je dovoljno da se motaju okolo. Prinudne misli o skorom kraju slabile su u jednostavnom prisustvu drugih. Neko ispriča vic, odnekud škripnu magacinska kolica, pripravnik se cunja između naslaganih paleta krijući cigaretu... Prosto rečeno, okolni život je skretao pažnju s teških pitanja. Kad pogleda kroz stakleni zid svoje kancelarije na spratu, pod sobom vidi nizove polica, prodajni lavirint i ljude koji vozaju ogromne žičane korpe. Čine to sporo, kao opsednuti. Znao je da dole ne postoji vreme, izbrisano je dražima kupovne hipnoze. Naposletku, jedno za drugim, izlaze s gomilom suvišnih stvari i nepotrebnim troškom. Odavno je prestao da se pita nad smislom takvog sleda stvari. Uostalom, bio je sveštenik Gruenove tržišne konfesije, i koliko god prezirao njene poklonike, uživao je u tom paradoksu. Osećaj da razume i zna *nešto više* od pastve uzdizao ga je na viši duhovni položaj. Dobro mu je ovde. Zureći u sopstvenu budućnost, nije se prepoznavao u ulozi menadžera prodaje, ali godine provedene na ovom poslu lišile su ga naivnih predstava iz mladosti. Život nas melje. Mi smo ludo brašno. Zaista mu je dobro ovde. Čak pomišlja da odvije sendvič. Raduje ga što oseća glad, to je ohrabrujući znak: živi mu se. Poješće makar polovinu. Nasitno seckana šunka, s narendanim trapistom i dva-tri lista zelene salate umetnute u prosečen i humusnom pastom nadeven somun. Gotovo da više i ne razmišlja o potkožnoj kvrgi. Neće spuštati pogled na nju, prestaće da je opipava. Pod nepcima se valjaju zalogaji, um raspoznaje ukuse, telo pokreće fiziologiju održanja. Osećaj da život nije nastavio da teče bez njega javljao se kroz lučenje pljuvačke i rad viličnih mišića. Žvakao je osmehnut. Upravo pristigla poruka od žene moraće da sačeka. Kao i

mlada komercijalistkinja koja ga, puna obzira, kroz odškrinuta vrata pita da li ima minut za pregled ugovora s dobavljačima. Samo je odmahnuo rukom. Neka se jebu i dobavljači i stabilnost snabdevanja. I žena nek se nosi. Sebično je grlio trenutak povratka u život. Jeo je sendvič i gledao na donji svet nezaustavljive trgovine. Sa svakim novim zalogajem apetit je, začudo, rastao. Zubi su mleli sve ubrzanijim ritmom tako da je jedva stizao da pod njima izmakne jezik. Posegnuo je za drugim sendvičem i s njim izvukao i knjigu. Do tog trenutka nije imao prilike da je otvori. Na forzečnoj strani ukazala se poveća mrlja, po rubovima nešto tamnija, verovatno trag prosutog čaja. Pri listanju, knjiga je širila vonj hartije izložene dugom tavorenju u memli. Posvetio se proučavanju ilustracija. Žvakanje bi se usporilo, na momente čak i potpuno zaustavilo pred prizorima kamenih reljefa iz Ninive i strogim profilima asirskih kraljeva. Jednu za drugom, opipavao je fotografije s tablicama klinastog pisma, nalik na tragove ptičjih nogu u blatu, kao da će vrhovima umazanih prstiju osetiti dubinu znakovnih ureza. Leteći bikovi i pehari oblikovani kao lavlje glave, krhka mehanika šadufa u cikličnom zahvatanju vode, opsade gradova na Eufratu, robovi s lepezama od palminog lišća nad činijama punim voća... Porinut u hladnu apstrakciju istorije, oseti blagi zamor, bezmalo klonuće. Frljnuo je ostatak sendviča nazad u ranac. Potom naglo sklopi knjigu i njen plesnivi dah odbi mu se od lica. *Dolazi nam tvoja sestra na večeru*. Nerviralo ga je što ženine poruke uvek mora da čita kao nalog ili izveštaj. Ponekad nije nalazio jasnu granicu između ta dva birokratski intonirana izraza. Dakle, njegova sestra će doći na večeru. Samo jedna rečenica bila je dovoljna da ga iz stanja opsesivnog gutanja hrane prevede u predvorje mučnine. Istovremeno ga kosnu unutrašnji prekor zbog otpora prema porodičnom okupljanju. Sestrine posete su u poslednje vreme postale retkost. Deca su je volela. Otkada se okrenula veri, uvela je u svoje ponašanje i govor izvesnu – kako je on to nazvao – pozersku ozbiljnost. To mu je bilo nepodnošljivo. Ali s decom je i dalje bila ona prepoznatljiva tetka, spontana, sklona kreveljenju i otvorena za svaku igru.

Popodnevne smene trajale su kao večnost. Uveče bi, gledajući kroz prozor tramvaja na svetla grada, osećao da se svet već završio. Sišao je na stanici nedaleko od mesta gde preko dana vrvi buvljak. Prolazeći pored zatvorenih radnji, namah se uveri da je u njima raspored prigušenog osvetljenja nepromenjen. Primećujem nevažne stvari, pomislio je. Istog časa zapazi da je senka njegove glave kliznula preko uličnog šahta. Odande je dopirao klokot. Pred ulazom u zgradu okrenu ka sebi levu nadlanicu, kao da će pogledati u sat. Zatim pažljivo opipa kvrgu. I dalje je bila tamo.

* * *

Za sebe kaže da je čovek podložan svakom laskanju. Ništa ga ne može osloboditi straha tako pouzdano kao reči uglancane do te mere da poveruje u njihov omamljujući sjaj. Čak i kad je u njima bilo očiglednog preterivanja, slušao ih je pod maskom odmerenog čoveka, grejao se na praznom bleštavilu. Takav je bio i kao dečak. Pohvale su ga oslobađale strahova. Bio je bolešljivo dete. Po čitave jeseni bi vukao nazebe što su redovno prelazili u bronhitise i nepodnošljiv kašalj. Svaki put kad je u bolničkom hodniku, uz majku ili oca, čekao svoj red na injekciju, dovoljno je bilo da čuje: „Kakav si ti heroj", pa da bojazan nakratko ustupi mesto osećanju nadmoći. Da, nakratko, jer je znao da se strah

povukao samo da bi iz nekog skrovitog mesta svesti ubrzo mogao da se vrati još veći i silovitiji. Tako je bilo i kad se neobazrivo zatvorio u podrum, krijući se u igri žmurke. Brava je bila neispravna i vrata su mogla da se otvore samo izvana. Sedeo je u tami sasvim sam, satima. Sve što je mogao da učini svelo se na ponavljanje parole „Kakav si ti heroj". Govorio je to sebi prepipavajući naslepo zidove i starudiju natrpanu u svet seni i vlage. Zatim se nenadano pojavilo svetlo. Nije mogao da ga vidi, ali znao je da postoji, da i dalje čini vidljivim predele na stranicama davnašnjih kalendara, sabijenih u jutanu vreću koja je pod njegovim zagrljajem spala s klina kao telo obešenog. Listao je kalendare u mraku, tražeći ono što je zapamtio: koturove sena u ravnici pod žegom, osnežene kupe jela iza kojih se izvija dim iz seoskih kuća u daljini, glavu veverice isturenu kroz šupljinu u deblu... Majka ga je našla tek kasno uveče. Noćima posle toga budio se iz košmara u kojima je nečija ruka pokušavala da mu istrgne kalendar. Nakratko pobeđen strah od tame sad se vraćao još svirepiji. Tama je postala neznančeva ruka. Posezanje za kalendarima povremeno bi zamenio stisak dečakovog grla ili grebanje lica. Roditelji su na njegov vrisak uletali u sobu i uzimali ga u naručje ponavljajući: „Ti si heroj, najhrabriji heroj." Ne seća se kad je to prestalo. Zapravo, proredilo se. U svakom slučaju, više nema ruke koja nasrne iz mraka da uguši, ali ponekad sanja prodoran vrisak. Neko u njegovom snu vrisne, glas je dečji. Na taj užas poskoči iz sna, pogleda oko sebe i jednostavno se okrene na drugu stranu. Žena kraj njega samo prokomentariše: *Zar opet?* – i to je sve.

Ćufte? – pita još s vrata, njušeći poznat miris prženog mesa. Deca istrčavaju iz trpezarije da ga zagrle. Neee, viču uglas, to su hamburgerčići. Divna dečja naivnost. Probirljivi su kad je reč o hrani i ponekad je dovoljno jelu koje preziru nadenuti popularno ime da bi počistili tanjir. Žena i sestra su sedele za stolom. Podigle su vinske čaše da ga pozdrave. Trpeza je već bila postavljena i samo se čekao njegov dolazak. To ga preplavljuje osećanjem važnosti. Najpre će otići do svoje sobe, da se presvuče. Ne podnosi kad se mirisi iz kuhinje uvuku u odeću. Tamo je, kao da će ga neko zateći u nedelu, oprezno izvukao knjigu iz ranca i još jednom je nasumice rasklopio. Ukazaše se prizori iz lova na lavove i artefakti od rezbarene slonovače iz Nimruda. Jedno čitavo poglavlje bilo je posvećeno složenim sistemima za navodnjavanje kraljevskih vrtova; raspoznavao je voće, vinovu lozu i pamuk. Spustivši rasklopljenu knjigu na radni sto, izađe na balkon da osmotri svoje biljke. U njima jedva da se držalo nešto malo života. Krti strukovi bosiljka žilicama su hvatali posnu zemlju, a ostatak zasada je ličio na presušeno čajno lišće, spremno da se izmrvi na dodir. Teško mu je pao pogled na sopstveni nemar. Suvoća iz saksija preseli se na njegove usne i grlo dok je gutao pljuvačku. Požuri, čekamo te, prenu ga ženin poziv iz kuhinje. Ćušnuo je knjigu pod sto, među stare novine, i namičući usiljeni osmeh ubrzo zauze svoje mesto za trpezom. Nije te bilo dugo, reče sestri. Ona je već bila uposlena podsticanjem dečjeg apetita. Njen talenat da im provocira maštu bio je gotovo dirljiv. Kašike su međusobno razgovarale, spremne da love rezanca u supi, a među listovima salate krilo se selo patuljaka do kojeg će doći onaj ko je pojede. Otvorio je pivo. Dodaj, molim te, biber, rekla je žena. Divna stara vremena kad se prelazilo pola sveta samo zbog začina, reče on, pružajući joj keramičko magarence s korpicama soli i bibera obešenim o sapi. Ona ga pogleda u čudu. Ovom rečenicom je ništa manje iznenadio i samog sebe. Sestra je s decom kopala po zelenišu. Duboki tanjiri su posle supe zamenjeni plit-

kim arkopalnim i deca zagrebaše viljuškama po praznoj površini. Pritom su pocupkivali na stolicama kao da sede na ringli. Praćeni mahnitom cikom, zvuci struganja metalnih zubaca pogodiše mu neku bolnu tačku u potiljku. Lupnuo je šakom o sto da ih prizove pameti. Deca se nakratko umiriše, a on opet postade svestan kvrge. Učini mu se da je nešto veća. Spustio je levu ruku u krilo, izbegavajući da je previše koristi za stolom. Preseče ga bojazan da će, ukoliko potkožnu guku ugledaju i drugi, njena priroda preći u nešto zlokobno. Naročito ga je plašilo da je ne primete deca, jer bi njihova vražja pamet mogla da pokrene niz neugodnih pitanja. Nisam siguran da želim meso, reče, preskočiću ćufte. Iz ženinih očiju sevnu prekor. Neee, to su hamburgerčići, zagrajaše opet deca.

Posle večere su prešli u dnevnu sobu. Blago strujanje vazduha nadimalo je zavesu kroz otkriljen prozor. Žena i sestra doliše vino, on je otvorio još jednu flašu piva. Znao je da sestra neće sama započeti priču koja ga je zanimala i istovremeno u njemu pokretala navalu bespoštednog sarkazma. Pa, kako je nam ovih dana Bog, Marijeta? Pokušao je da ovo kaže opušteno i prirodnim glasom, ali nije uspeo da priguši zajedljiv ton. Žena potera decu na spavanje, na šta su ona zatražila da ih uspava tetka. Pitaj ga sam, odgovori sestra. On je svetlo koje je tu, ali ga ti ne vidiš, dodade dok su je deca nestrpljivo cimala ka svojoj sobi. Znao je da će zauzvrat dobiti nekakvu frazu nadimljenu tamjanom. Otpi još jedan poveći gutljaj piva. Ostatak večeri presedeo je na terasi.

* * *

Za sebe kaže da je nevidljiv čovek. Ne samo da se tako oseća, već u tome nalazi i zaklon od laskavaca. Iskakali su odasvud i nevidljivost je, s vremenom, morala da se uvežbava. Ljudi su skloni da pohvale bez razloga i nije bilo dovoljno samo ostati ravnodušno nem. Trebalo je postati proziran. To je bio jedini način da se izbegnu odmeravanja kojima su ga svrstavali u red sebi sličnih. Posle kratke jutarnje rasprave sa ženom, umesto na posao, zaputio se ka reci. U poslednje vreme, bračne prepirke nisu imale nekadašnji identitet, više su ličile na mali porodični ritual koji obnavlja smisao zajedništva. Onda bi se povlačili, svako u svoju rutinu. Njen pogled bi zaposela ona mutna hladnoća, a on bi se povukao u svoju prozirnost. Ne pamti kad je poslednji put sišao na reku. Uz kej primeti dva-tri nova splava za koje nije znao. Nicali su iz priobalnog mulja kao invazivna vrsta divljeg rastinja, natkriljujući vodu nezgrapnim terasama i glasnom muzikom. Niže odatle, nepomično su sedeli pecaroši. Pomalo im je zavideo. Ne bi sebe mogao da zamisli pognutog nad vodom čitave sate, ali nije bilo teško razumeti taj jednostavni, gotovo molitveni mir. Seo je na klupu i položio knjigu na butine. Posle još jednog neuspelog pokušaja da na buvljaku zatekne njenog vlasnika, vukao ju je sa sobom kao usvojenog azilanta. Položio je obe šake na njene ugrejane korice. Pogled na kvrgu sad nije budio nelagodu. Mogao je da oseti kako strah prelazi u nešto drugo, svakako manje tegobno. Učiniće sve da to razume, taj prelaz iz lenjosti u strah, iz straha u otpor prema laskanju, a iz ovoga, naposletku, u nevidljivost. Prelaz i promena. Ruke položene na knjigu dobijale su boju terakote, jasno je to opazio. Čvorić na nadlanici ubrzano je gubio svoje organsko poreklo, sve više ličeći na tvrdu silifikovanu izbočinu. Dotičući ga, opipavao je mrtvu stvar. Okameniću se, šapnu i nešto iz njegovog mraka kao da povuče te reči nazad u dubinu tela. Tako je, ostaće ovde do u večnost, poput onih sedećih statua velikana na klu-

pama u prometnim ulicama, s izlizanim bronzanim kolenima od turista koji im se pri fotografisanju uvaljuju u krilo. Ali ta večnost bila je kratkog trajanja.

Kad si nevidljiv, najmanje što očekuješ jeste da nad sobom čuješ: Oho-ho, koga ja to vidim! On podiže pogled, ali od visokog sunca nije odmah jasno razaznao ko mu se javlja. Šta si se skamenio, ne prepoznaješ više drugove iz starog kraja? Začkiljio je dižući ruku da se zakloni od svetlosti. Gibon. Nije ga video godinama. Drug iz detinjstva. S njim je bilo najzanimljivije ići u krađu trešanja. Na drveću se osećao kao na svome, zbog čega su mu komšijski mangupi i prišili takav nadimak. Hajde, diži dupe, vodim te na piće, reče Gibon i prebaci kotaricu s ulovom u ruku kojom je držao štap. Seli su uz ogradu splava bliže vodi. Mlada konobarica malo ustuknu i strese se pred gipkim ribljim telima. Jebiga, godine nas gaze, ali ja se ne dam, a vidim ni ti, reče Gibon isturivši čašu da nazdravi. Za nepunih pola sata uspeo je da prepriča nekoliko decenija svog života. Suva hronika banalnosti. Odozdo su u njih buljile hladne riblje oči i Gibon bi povremeno mahnuo rukom iznad kotarice da rastera muve. Kod trećeg pića već su stigli do visoke svetske politike i geostrateških odnosa. Trebalo mu je ovo isprazno blebetanje. Život u svom čistom vidu, u jednostavnom nastupu prilika koje se ne mogu predvideti.

Gle, mrtva kost, reče Gibon, na šta je on nagonski povukao ruku pod sto. Daj to ovamo, daj da vidim, insistirao je stari drug.

Bilo je u toj komandi nečeg neoborivog. Ruka se bojažljivo vrati na sto, kao što nakaza izlazi na svetlo.

Pa da, mrtva kost, ponovi Gibon zagledajući kvrgu. Moj ćale je to često imao. I baba ga je svaki put uspešno izlečila.

To je, u stvari, higrom, reče, želeći da mu predoči svoj ozbiljan odnos prema problemu.

Ma isti kurac, samo stručno ime.

Znam da nije ništa strašno, valjda... Samo...

Gibonov ispitivački pogled ga je zatekao. Gotovo je, pročitan sam, pomisli. On njuši moj strah, zna da sam izgubljen.

Je l' ova riba živa?, uzdrhta konobarica donoseći novu turu.

Gibon sroči neku dvosmislenu pošalicu na račun ribe, na šta se devojka okrenula i otišla bez reči. Već je bio sit druženja i pomisli kako je pristanak da pođe na piće još jedna u nizu pogrešnih odluka. Zagledao se preko vode. Na drugoj obali je neko raspaljivao roštilj. Stub plavog dima dizao se kroz krošnje. Gibon kao da je samo čekao trenutak njegove zamišljenosti. Neverovatnom brzinom je zgrabio knjigu i zamahnuo. Tresak je bio silovit. On jauknu i zgrči šaku uz grudi. Negde iza šanka razbi se ispuštena čaša.

Eto, gotovo, odahnu Gibon. Tako je to radila moja baba. Samo što je koristila *Narodni kuvar*, nije imala ovako učene knjige, reče i namršti se pokušavajući da pročita naslov na engleskom.

Sunce ti jebem, ote mu se u šoku. Opipavao je nadlanicu na kojoj nije bilo ni traga od izrasline. Ostalo je samo crvenilo od udarca. Preplavi ga mešavina osećanja besa i oduška. Onda je ponovio psovku.

Gibon se smejao. Nazdraviše još jednom.

Vratio se u svoju ulicu tek uveče, nogu otežalih od pešačenja i alkohola. Kraj kontejnera uoči istog psa. Skinuo je ranac i izvukao polovinu jučerašnjeg sendviča. Jedi, zveri, reče i zavitla ostatke ka njemu. Životinja zgrabi plen i odvuče se u mrak. Gledajući za psom, spazio je čitulju, tik uz pasaž ka unutrašnjem dvorištu, i priđe da je osvetli telefonom. Prepoznao je lik prodavca knjiga. Foto--portret nalik onim kakvi se izrađuju za lična dokumenta. Izgleda da je i smrt samo deo besmislene administracije, pomisli i produži ka stanu. Trudio se da izbegne pogled na zatvorene radnje i njihova prituljena unutrašnja svetla. Onda shvati da su ona vrata u zadnjem delu mesare zatvorena. Nije to mogao da vidi, ali je znao. Tamo je sad bila noć. Hladna noć među goveđim polutkama.